

Kosztolányi Dezső 1885-1936

Szabadkán született. Törékeny, beteges, félénk, visszahúzódó gyerek volt. Apja nagyon szidórúan bánt vele. Nagypával nagyon jó volt a kapcsolata. Helyi gimnáziumban tanult, de onnan kicsapták, mert az egyik tanárával összeszolalkozott, így magán úton tette le az érettségét. Egy évet töltött Bécsben -Freud tanaival ismerkedett, nagy hatással lesz a műveire.

Bp-re jár bölcsészkarra. Barátai: Babits János, Juhász Gyula, együtt jártak stílusgyakorlatra.

Tanáruk: Négyessy László

Újságíróként dolgozott, a Nyugat munkatársa lett. Adyval nagyon rossz volt a viszonya. Sorra jelentek meg művei, elismert író lett. Egészségi állapota miatt nem volt katona, kicsapongó éjszakai életet élt (kártya, nők, alkohol). Felesége: Halmos Ilona, fia: Ádám.

30-as években inyrákos lett, halála előtt megismerkedett és beleszeretett Radákovich Máriába (pár hónap volt a viszony).

Művei:

- * regények: Édes Anna, Pacsirta
- * novellák: A kulcs, Esti Kornél
- * műfordítás: Shakespeare: Rómeó és Júlia
- * versek: A szegény kisgyermek panasza, A bús férfi panasza, Kenyér és bor, Számadás

Édes Anna

Keletkezése: 1926-ban kezdte el írni, folyamatos regény volt, Minden hónapban kiadott egy fejezetet a Nyugat c. Folyóiratban. Az alap ötletet egy újságcikkből vette, egy megtörtént esett.

Cselekmény: történelmi korrajzzal kezdődik, a tanácsköztársaság bukása.

-Vizy és Vizyné, ők a főszereplők, gazdagok, befolyásosak. Új cselédek akarnak szerezni. Több keresgélés után megtalálják a tökéletes cselédet Édes Annát. Jólelkű lány eleinte fél a gazdáitól.

-Anna kezdetben nem érzi jól magát, sok dolog zavarja, leckéztetik, próbára teszik, sokat dolgoztatják és ő mindent eltűr.

-egyszer amikor az urak elutaznak Egerbe, akkor Annát egyedül hadják otthon és ekkor jön látogatónak Patikárius János aki Vizyné unokatestvére. Elcsábítja Annát és teherbe ejti.

-Vizyék mikor vissza jönnek meg minden a régi kerékvágásban, nem tudnak a viszonyról.

-Anna elveteti a gyereket, lelkiileg összetörik.

-Anna ott akarja hagyni a házat. Akadna egy kérő a kéményseprő személyében, de Vizyné nem engedi el, érzelmileg zsarolja.

-egy alkalommal parti van náluk, sok vendég, nagy vacsora, nagyon megalázzák Annát az urai. Amikor mindenki elmegy Anna felkel bemegy a Vizyék szobájába és késsel megöli őket.

-nem menekül el, bevárja hogy megtalálják és nem tudja, hogy miért tette.

-15 év Kalocsán a fegyházban.

-utolsó fejezetben a ház további sorsát írja le. Itt megjelenik Kosztolányi is.

Műfaj: lélektani regény

érezhető a regényben Freud hatása. (jéghegy elmélet).

Anna lelke: Tudatos: dolgoz, szorgalmas, nem eszik, doldozik mint a gép

Tudat alatti: mindent eltűr, elfojt, zavarja a szagok, fél a háztól, zavarja, hogy Vizyné mindenbe beleszól, Jancsi elhadja, elveteti a gyermekét, nem engedik el a háztól.

Mindebből senki semmit nem vesz észre.

Egyik éjjel minden elfojtott agresszió kitör belőle, megöli őket és ő sem tudja, hogy miért tette.

Az evés, mint lélektani folyamat:

-az, hogy nem eszik az jelzi, hogy nincs valami rendben.

-az egyik összejöveten az a beszédtema, miért nem eszik a cseléd piskótát (ez nagyon megalázó neki) az orvos Mohiszter jön rá a valódi okra: tudja, hogy az neki nem jár és nem akarja kívánni.

-de a gyilkosság éjszakáján felszakadtak ezek a gátak és tele eszi magát süttel.

Szereplők:

Édes Anna: egyszerű, szolgalelkű, naiv, ártatlan, fiatal, kiszolgáltatott, vidéki, félárva, nagy tűrőképességgel. Szeret dolgozni, nem veszik emberszámba, megalázzák, 19 éves.

Vizyné: ideges, beteges, labilis, boldogtalan—meghalt a lánya, csalja a férje—mindezt a cseléden vezeti le, semmi nem jó neki, nem akarja elkapatni ezért nem dicséri meg. Állandóan gyötri, rajta vezeti le az elfojtott agressziót.

Patikárius János: az élet élvezete érdekli, mindenkit kihasznál.

Vizy: a karrierje érdekli csak

Mohiszter: az egyetlen aki megérti Annát, sajnálja őt, Ő a szerző szócsöve, Kosztolányi álláspontját képviseli.

Helyszín: Krisztinaváros

részletesen: Vizyék lakása, Anna szobája(konyha) utca, bíróság

Idő: 1919. nyarán kezdődik-1922-ben fejeződik be, de 9 hónapot tölt nálunk Anna.

Az időjárás alkalmazkodik a történethez. Évszak szimbolika: Ősz van mikor elveteti a gyermekét, tél amikor a kéményseprővel nem jön össze a házasság.

Szerkezet: keretes, mert az eleje és a vége is egy korrajz ami nem kapcsolódik a történethez.

Stílusa: realista, társadalmi problémát mutat be, cselédek sorsát. Lélekteni folyamatot ábrázol.